

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 16ΗΣ ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1986

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΥΠΑΝΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ Ἀκαδημαϊκὸς κ. **Ἰωάννης Καρμύρης**, παρουσιάζων τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν Σαμπεζῦ τῆς Γενεύης Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐκδοθὲν νέον βιβλίον αὐτοῦ, ὑπὸ τὸν τίτλον «La Théologie dans l' Eglise et dans le Monde», εἶπε περὶ αὐτοῦ τὰ ἑξῆς.

Κύριε Πρόεδρε,

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη εἶχον τὴν τιμὴν νὰ παρουσιάσω τρεῖς φορές ἐνώπιον τῆς Ἀκαδημίας τὸ ὑπὸ τοῦ ἐν Σαμπεζῦ τῆς Γενεύης Ὁρθοδόξου Κέντρου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπιτελεσθὲν ἀξιολογώτατον ἐκδοτικὸν ἔργον αὐτοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐκυκλοφορήθη ὑπὸ τοῦ Κέντρου τούτου ὁ περισπούδαστος τέταρτος τόμος τῆς σειρᾶς «Αἱ θεολογικαὶ μελέται τοῦ Σαμπεζῦ», ὑπὸ τὸν τίτλον «La Théologie dans l' Eglise et dans le Monde». Ὁ τόμος, προλογιζόμενος ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Ἑλβετίας Δαμασκηνοῦ, προῖσταμένου τοῦ Ὁρθοδόξου Κέντρου, περιέχει τὰς ἀνακοινώσεις, αἵτινες ἐγένοντο κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τετάρτου θεολογικοῦ σεμιναρίου τοῦ Σαμπεζῦ ἀπὸ 28 Μαΐου μέχρι 20 Ἰουνίου 1983 περὶ τοῦ ἀνωτέρω θέματος, ἐκ τῶν ὁποίων δημοσιεύονται ἄλλαι μὲν γερμανιστί, ἄλλαι δὲ ἀγγλιστί καὶ ἄλλαι γαλλιστί.

Ἐν ἀρχῇ ὁ νέος οὗτος τόμος προλογίζεται, ὡς ἐλέχθη, ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Δαμασκηνοῦ, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀκολουθεῖ εἰσαγωγὴ γαλλιστί καὶ ἀγγλιστί, ἐν τῇ ὁποίᾳ συνοψίζονται τὰ κυριώτερα πορίσματα τῶν γενομένων ἀνακοινώσεων. Αὗται ἀναφέρονται εἰς τὴν γένεσιν τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας, εἰς τὴν Θεολογίαν κατὰ τὸν μεσαιῶνα καὶ τοὺς νεωτέρους χρόνους, εἰς τὰ σύγχρονα θεολογικὰ ρεύματα, εἰς τὰς σχέσεις θεολογίας καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν, μάλιστα δὲ Θεολογίας καὶ Βιολογίας, ὁμοίως εἰς τὰς σχέσεις Θεολογίας καὶ κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, τέλος δὲ εἰς

τὴν ἀποστολὴν τῆς Θεολογίας ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐν τέλει τοῦ τόμου δημοσιεύονται αἱ εἰσηγήσεις, αἱ γενόμεναι ἐν τῷ πλαισίῳ συζητήσεως στρογγύλης τραπέζης, καθ' ἣν ἐτέθη τὸ ἐρώτημα: «τὶ ἀναμένει σήμερον ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Θεολογίαν».

Ἐναλυτικώτερον τὸ περιεχόμενον τοῦ τόμου τούτου διαιρεῖται εἰς τὰ ἐπόμενα ἕξ τμήματα, ἐν ἐκάστῳ τῶν ὁποίων δημοσιεύονται αἱ γενόμεναι κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ σεμιναρίου ἀνακοινώσεις, ὡς ἀκολούθως.

Ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ γένεσις τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας», δημοσιεύονται (σ. 33-78) δύο ἀνακοινώσεις τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ W. Schneemelcher, ὑπὸ τοὺς τίτλους «ἄρχαι τῆς χριστιανικῆς Θεολογίας, ἀπὸ τὸ κήρυγμα εἰς τὴν Θεολογίαν», καὶ «Θεολογία καὶ δόγμα», ὡς καὶ τοῦ ἐν Νέα Ὑόρκη καθηγητοῦ Ἰωάννου Meyendorf, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἑλληνικὴ φιλοσοφία καὶ χριστιανικὴ Θεολογία ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ».

Ἐν τῷ δευτέρῳ τμήματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ Θεολογία κατὰ τὸν μεσαίωνα καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους», δημοσιεύονται (σ. 79-148) αἱ ἐπόμεναι τέσσαρες ἀνακοινώσεις. Τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ W. Kluxen, ὑπὸ τὸν τίτλον «Σχολαστικὴ Θεολογία». Τοῦ ἐν Münster καθηγητοῦ E. Iserloh, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ θέσις τοῦ Λουθήρου ἐν τῇ θεολογικῇ παραδόσει». Τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Γ. Γαλίτη, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἱστορικο-κριτικὴ βιβλικὴ ἐπιστήμη καὶ Ὁρθόδοξος Θεολογία». Καὶ τοῦ ἐν Ζυρίχῃ καθηγητοῦ H. Geisser, ὑπὸ τὸν τίτλον «τάσεις ἐν τῇ νεωτέρᾳ Λουθηρανικῇ Θεολογίᾳ».

Ἐν τῷ τρίτῳ τμήματι, ἐπιγραφομένῳ «τὰ διάφορα ρεύματα ἐν τῇ συγχρόνῳ Ὁρθόδοξῳ Θεολογίᾳ», δημοσιεύονται (σ. 149-202) αἱ ἐπόμεναι τέσσαρες ἀνακοινώσεις. Τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει καθηγητοῦ Β. Σταυρίδου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ἐν τῷ Οἰκουμένικῳ Πατριαρχείῳ». Τοῦ ἐν Βουκουρεστίῳ καθηγητοῦ I. Bria, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ἐν Ῥουμανίᾳ σήμερον». Τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καθηγητοῦ Θ. Ζήση, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία ἐν Ἑλλάδι σήμερον». Καὶ τοῦ ἐν Νέα Ὑερσέη καθηγητοῦ Δ. Κωνσταντέλλου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία ἐν Ἀμερικῇ».

Ἐν τῷ τετάρτῳ τμήματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ Θεολογία καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστήμαι καὶ μάλιστα ἡ Βιολογία», δημοσιεύονται (σ. 203-250) δύο ἀνακοινώσεις, ἡτοι τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ I. Παπαβασιλείου ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ νεωτέρα Βιολογία καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστις», ὡς καὶ τοῦ ἐν Βοστώνῃ καθηγητοῦ Σ. Χάρακα, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ χριστιανικὴ πίστις περὶ τῆς δημιουργίας καὶ ἡ Βιολογία».

Ἐν τῷ πέμπτῳ τμήματι, ἐπιγραφομένῳ «ἡ Θεολογία καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστήμαι», δημοσιεύονται (σ. 251-288) αἱ ἐπόμεναι τρεῖς ἀνακοινώσεις. Τοῦ ἐν

Θεσσαλονίκη καθηγητοῦ Γ. Μαντζαρίδου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστῆμαι ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου». Τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ Μ. Hoppecker, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία καὶ αἱ κοινωνικαὶ ἐπιστῆμαι ἐξ ἐπόψεως λουθηρανικῆς». Καὶ τοῦ ἐν Βόννη καθηγητοῦ Δ. Σαβράμη, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία καὶ Κοινωνιολογία».

Ἐν τῷ ἕκτῳ τμήματι, ἐπιγραφομένῳ «Θεολογία καὶ Ἐκκλησία», δημοσιεύονται (σ. 289-362) αἱ ἀκόλουθοι ἐξ ἀνακοινώσεις. Τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Ν. Νησιώτου, ὑπὸ τὸν τίτλον «ὁ Χριστιανισμὸς ὡς ἔκφρασις τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ κόσμου». Τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη καθηγητοῦ Ν. Ματσούκα, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ὡς κριτικὴ αὐθεντία ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐξ ἐπόψεως ὀρθοδόξου». Τοῦ ἐν Φριβούργῳ καθηγητοῦ Ch. Schönborn, ὑπὸ τὸν τίτλον «ἡ Θεολογία ὡς ἐκκλησιαστικὴ ἐπιστῆμη ἐξ ἐπόψεως ῥωμαιοκαθολικῆς». Τοῦ ἐν Ῥέγγενσμπουργκ καθηγητοῦ W. Beinert, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία-Παράδοσις-ἐκκλησιαστικὴ διδακτικὴ αὐθεντία». Τοῦ ἐν Βελιγραδίῳ καθηγητοῦ A. Jevtic, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία καὶ Παράδοσις». Καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις καθηγητοῦ Ε. Θεοδώρου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Θεολογία καὶ Λειτουργία».

Τέλος ἐν τῷ πλαισίῳ συζητήσεως στρογγύλης τραπέζης, καθ' ἣν ἐτέθη τὸ ἐρώτημα: «τὶ ἀναμένει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῆν Θεολογίαν», ἐγένοντο αἱ ἐξῆς δύο ἀνακοινώσεις (σ. 363-383): τοῦ ἐπισκόπου Γκρενόμπλης Francois Bussini, ὑπὸ τὸν τίτλον «τὶ ἀναμένει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῆν Θεολογίαν ἐξ ἐπόψεως ῥωμαιοκαθολικῆς», καὶ τοῦ ἐν Γενεύῃ καθηγητοῦ G. Widmer, ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον, ἐξ ἐπόψεως προτεσταντικῆς.

Ἐν κατακλείδι παρατηροῦμεν, ὅτι, ὡς ἦτο φυσικόν, οἱ μετασχόντες τοῦ τετάρτου θεολογικοῦ σεμιναρίου τοῦ Σαμπεζῦ καθηγηταὶ ἐθεολόγησαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν καὶ διδασκαλιῶν τῶν ἑαυτῶν Ἐκκλησιῶν, ἦτοι τῆς Ὀρθοδόξου, τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς καὶ τῆς Προτεσταντικῆς (εἰδικώτερον τῆς Λουθηρανικῆς) Ἐκκλησίας, ἀλλ' ὅμως ἔπραξαν τοῦτο μετὰ πολλῆς ἀντικειμενικότητος καὶ πρωτοτυπίας, συμβαλόντες εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σεμιναρίου. Οὕτως ἡ συγκριτικὴ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἰδίων παραδόσεων ἀνάπτυξις τῶν ἀναριφθέντων θεμάτων καὶ προβλημάτων καὶ ἡ ὁμολογιακὴ ἀντιπαράθεσις καὶ ἀντιμετώπισις αὐτῶν συνετέλεσαν εἰς τὴν βαθεῖαν καὶ παμμερῆ διερεύνησιν αὐτῶν, εἰς τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ προσέγγισιν τῶν διίσταμένων ἀπόψεων καὶ ἀντιλήψεων, ὡς καὶ ἐκείνων τῶν ἐκπροσωπηθεισῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ εἰς σημαντικὴν γεφύρωσιν τοῦ μεταξὺ αὐτῶν χάσματος. Τοιοῦτοτρόπως τὸ σεμινάριον τοῦτο ἀπετέλεσε σοβαρὰν συμβολὴν εἰς τὸν κύριον σκοπὸν τῆς συγχρόνου Οἰκουμενικῆς Κινήσεως τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν διεξαγομένων διμερῶν καὶ πολυμερῶν θεολογικῶν διαλόγων μεταξὺ

τῶν διηρημένων χριστιανῶν. Εἰδικώτερον ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία ἐξεπροσωπήθη ἐπαρκῶς ἐν τῷ σεμιναρίῳ γενικῶς, ἀλλ' ἀτυχῶς ἀπουσίασεν ἐκ τῆς συζητήσεως στοργγύλης τραπέζης, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐδόθη καὶ ἡ ὀρθόδοξος ἀπάντησις εἰς τὸ τεθὲν ἐρώτημα, καθὼς ἐγένετο ἀπὸ ῥωμαιοκαθολικῆς καὶ προτεσταντικῆς πλευρᾶς. Οὐχ ἤττον δίκαιον εἶναι γενικῶς νὰ ἐπισημανθῇ, ὅτι πολλαὶ ὀφείλονται χάριτες εἰς τε τὸ Ὁρθόδοξον Πατριαρχικὸν Κέντρον καὶ εἰς τὸν δραστήριον προϊστάμενον αὐτοῦ μητροπολίτην Ἑλβετίας Δαμασκηνόν, ὡς καὶ εἰς τοὺς συμμετασχόντας τοῦ σεμιναρίου Θεολόγους, διὰ τε τὴν ἐπιτυχῆ ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ σεμιναρίου, ὡς καὶ διὰ τὴν ἀρτίαν καὶ καλαίσθητον δημοσίευσιν τῶν ἐν αὐτῷ γενομένων ἐπιστημονικῶν ἀνακοινώσεων καὶ τῶν ἀναπτυχθεισῶν νέων ἀντιλήψεων περὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Θεολογίας ἐν τῷ θεανθρωπίνῳ καθιδρύματι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ. Καθ' ἡμᾶς, ἡ Θεολογία γενικῶς, καὶ ὅπως ἰδιαιτέρως ἡ Ὁρθόδοξος, δέον νὰ ἀποτελῇ ὀργανικὴν καὶ δυναμικὴν συνέχειαν τῆς ἀρχαίας Πατερικῆς Θεολογίας καὶ Παραδόσεως, ὅτε θὰ δυνηθῇ αὕτη νὰ ἀναδειχθῇ ἰσχυρὰ ἐνοποιὸς δύναμις πρὸς ἀλληλοκατανόησιν καὶ ἐπανένωσιν τῶν διηρημένων χριστιανῶν καὶ τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν. Εἰδικώτερον δὲ ἡ σύγχρονος Ὁρθόδοξος Θεολογία, ἐμπνεομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῆς Πατερικῆς Θεολογίας καὶ ἐν τῷ πλαισίῳ αὐτῆς κινουμένη, εἶναι κατὰ βάσιν διακονία ἐκκλησιαστικὴ, ἰδιαιτέρον διακονικὸν λειτουργημάτων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ δὴ ὄργανον ἢ στόμα αὐτῆς, ἔχουσα ἀποκλειστικὴν ἀποστολὴν ἵνα ἐκφράζῃ πιστῶς τὴν πίστιν, τὴν αὐτοσυνειδησίαν, τὴν λατρείαν καὶ τὴν καθόλου ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι θεολόγοι δύνανται νὰ ἀναδειχθῶσιν οἰονεὶ «λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα» (Ἐβρ. 1, 14), «ἱεροργουῦντες τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ» καὶ «μαρτυροῦντες τῇ ἀληθείᾳ» (Ῥωμ. 15, 16. Ἰωάν. 18, 37).